

Mossboda - torpet som blev tre

1976-1977 arbetade en studiecirkel med att kartlägga torpet Mossboda i Ösmo socken, som varit något av ett mysterium. Undersökningar i markerna och gamla handlingar gav emellertid en förklaring till många motsägelsefulla uppgifter: Mossboda hade faktiskt legat på två olika platser. Dessutom hade byggnaden sedermera flyttats till ett tredje ställe.

I Axel Quists Ösmo-bok fanns följande text om det försvunna torpet Mossboda:

"Mossboda anlades omkring 1630 av Didrik Yxkull. Det låg då strax bakom trädgården (Ogestas) invid sank mark, som ännu kallas Mossboda håla. Flyttades sedan till gamla landsvägen till Lund i närheten av Lilla Ottinge. Stugan flyttades 1911 till Fors."

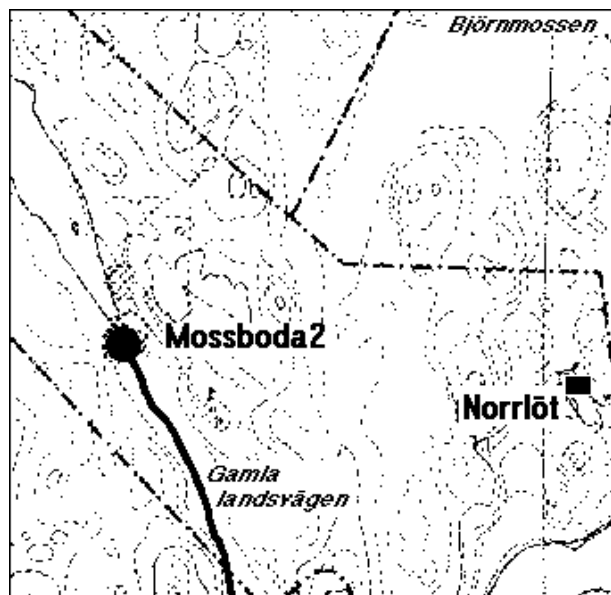
Mossboda 2

Under ledning av Sven Fornarve tågade gruppen ut längs den gamla vägen mellan Valla och Lund, den som går öster om Kronberget. Nu använd väg går på västra sidan. Mycket riktigt: där påträffades så småningom husgrunden (figur 1). Inte nog med det, den gamla vägen intill torpet var fortfarande fullt synlig. Även rester av ladugård, källare, bykhus och vattenkälla gick att se.

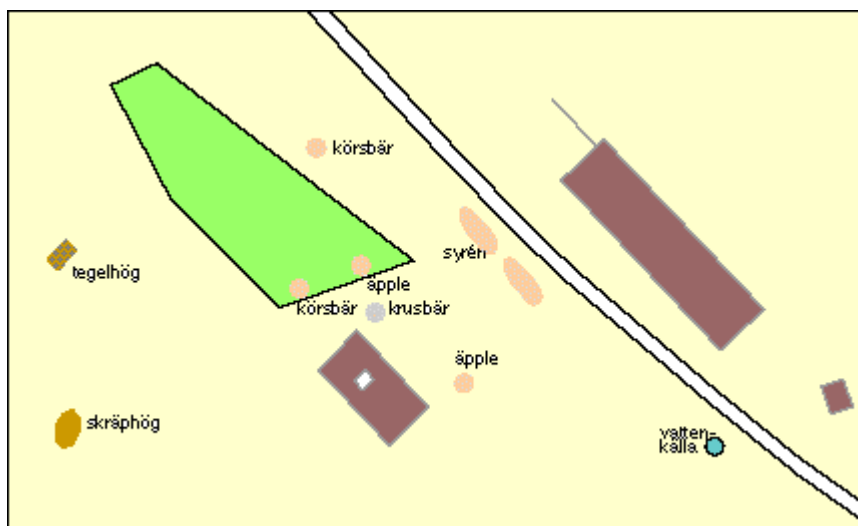
Fortsatt sökande gav mer lön för mödan. Gamla träd och buskar visade tydligt hur gårdsplanen använts och även torpets skräphög gick att hitta (figur 2).

Här byggdes torpet 1871 och brukades till 1914. Stugan flyttades till Fors, där den ännu finns kvar och kallas "Hagströms" (fig 3).

Ortsaken till nedläggningen var med all säkerhet att Ogesta såldes flera gånger strax före första världskriget. En del av jorden styckades bort och såldes. Mossboda hamnade vid ett sådant tillfälle under Lund och de nya ägarna var kanske inte lika intresserade att ha torp på sina ägor.

Figur 1. Mossboda 2 låg vid gamla vägen

Figur 2. Mossboda 2, funna grunder,

Mossboda 1

Några större chanser att hitta det första torpet bara genom att leta var det ingen som trodde på. Med hjälp av en karta från 1809 och omständlig förvandling från alnar till meter gick det dock att bestämma var torpet borde ha legat (figur 4). Och ser man på: just där fanns spår av husgrunderna: boningshus, ladugård, jordkällare och uthus (figur 5).

Någon väg fram till torpet gick inte att se, trots att kartan talade om var den fanns. Däremot syntes något slags väg av ännu äldre datum en bit därifrån.

Många brukare

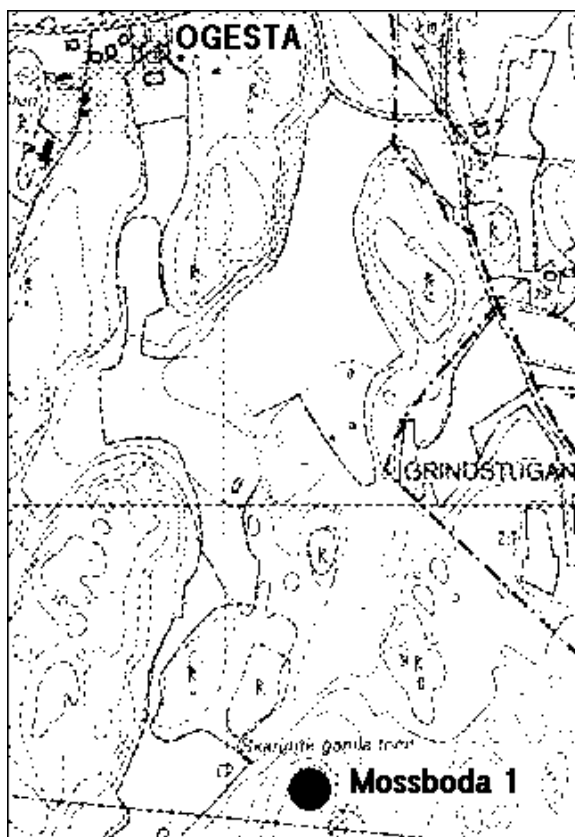
Torpen var ju i första hand ett sätt för godsen att hålla sig med billig arbetskraft. Mot rätten att få bruka en bit mark för egen del fick torparen och hans familj göra dagsverken vid godset. Många gånger var slitet och nöden omänskliga och torparna vandrade vidare i hopp om att hitta någonting bättre.

Mossboda-gruppen lade ner mycken möda på att kartlägga alla torpare från 1700-talets mitt fram till slutet 1914. Visserligen hade

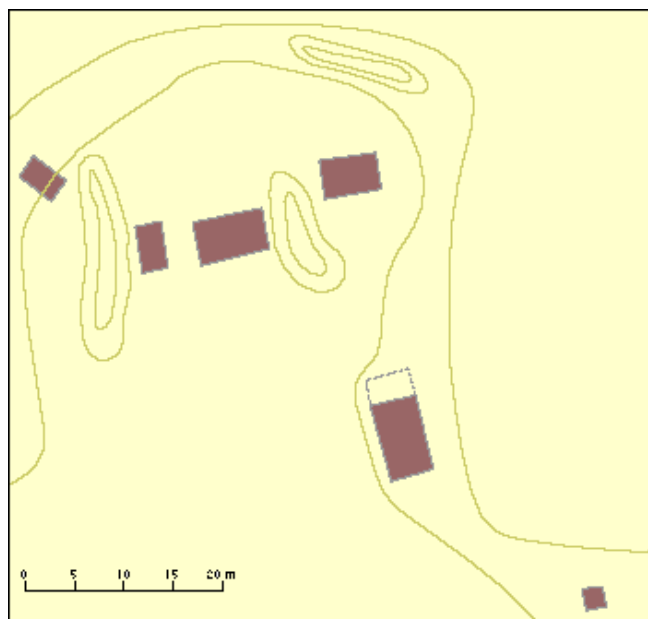
Figur 3. Mossboda 2 ("Hagströms") vid Fors.
Teckning av Sven Fornarve.

Mossboda 1 brukats från 1630, men tyvärr var kyrkböckernas uppgifter om de tidigare

Figur 4. Mossboda 1 låg ungefär en kilometer sydsydost om Ogesta.

Figur 5. Mossboda 1, funna grunder och inlagda höjdkurvor.

åren sparsamma. Resultatet visar 13 torparfamiljer under de 104 år som de båda torpen brukades:

1750-1760 Hindric Ersson, född 1721, gift med Brita Ersdotter, född 1722

1761-1778 Måns Ersson, född 1718, död 1778, gift med Carin Larsdotter, född 1699

1778 Johan Ersson, född 1744, gift med Anna Larsdotter, född 1740

1779 Anders Olsson, född 1738, gift med Greta Jonsdotter, född 1746

1779 Måns Jansson, född 1722, död 1780, gift med Cajsa Bengtsdotter, född 1723

1780-1793 Anders Olofsson, född 1754, gift med Catarina Carlsdotter, född 1759

1793-1803 Nils Olofsson, född 1767, gift med Greta Andersdotter, född 1770

1803-1814 Pehr Jansson, född 1765 i Ösmo, död 1811, gift med Lisa Stina Olsdotter, född 1767 i Ösmo

1871-1880 Sven Johansson, född 1843 i Husaby Skaraborg, gift med Anna Sofia Nilsson, född 1852 i Sorunda

1880-1888 Carl Gustaf Persson, född 1838 i Ösmo, gift med Hedda Lovisa Carlsson, född 1838 på Muskö

1888-1898 Anders Petter Larsson, född 1837 på Muskö, död 1897, gift med Maja Stina Ersson, född 1840 på Muskö